

КОИДАЛАРДАН КЎЧИРМА ЗАРАР МИҚДОРНИ АНИҚЛАШ ВА СУҒУРТА ТОВОНИ (ТАЪМИНОТИ)НИ ТЎЛАШ

1. Суғурта товони (таъминоти) Суғурталовчи томонидан Суғурта қилдирувчи суғурта мукофотини тўлиқ ва ўз вақтида тўлаган тақдирдагина тўланади. Агар суғурта ҳодисаси юз берган пайтгача Суғурта қилдирувчи Шартномада белгиланган суғурта мукофотининг бир қисминигина тўлаган бўлса, суғурта ҳодисаси юз берганда Суғурталовчи суғурта суммаси миқдорини суғурта мукофотининг тўланган қисмига мутаносиб равишда чеклайди.
2. Суғурта тўлови миқдори Суғурталовчи томонидан, Суғурта шартномасида келишилган франшизани ҳисобга олган ҳолда белгиланади. Агар битта суғурта ҳодисаси билан бир нечта зарар қўрилган бўлса, франшиза фақат бир марта чегириб қолинади.
3. Суғурта товонини тўлаш учун асос бўлиб, Суғурта қилдирувчининг суғурта қилинган объектга зарар етказилгани тўғрисидаги аризаси, Суғурталовчининг вакили томонидан тузилган кўздан кечириш далолатномаси, шунингдек ваколатли органлар (Гидрометеорология, Ёнғин хавфсизлиги, ФВБ, ИИБ, тергов органлари, суд ва бошқ.)нинг ҳужжатлари ҳисобланади. Суғурта қилдирувчи Суғурталовчига ариза билан бир қаторда, зарар сабаблари ва миқдорини тасдиқловчи барча ҳужжатларни тақдим этиши шарт.
4. Томонларнинг ҳар бири мустақил экспертиза ўтказилишини талаб қилишга ҳақли, бунда экспертиза харажатлари уни ўтказиш ташаббусчиси бўлган Томон ҳисобидан қопланади. Экспертиза ўтказилганидан сўнг, суғурта ҳодисаси деб тан олинмаган ҳолатлар бўйича экспертиза харажатлари Суғурта қилдирувчи зиммасига юклатилади.
5. Зарар кўйидагича аниқланади:
 - 5.1. мол-мулк ўғирланганда (йўқолганда) – унинг Полис бўйича суғурта суммаси миқдориди;
 - 5.2. мол-мулк нобуд бўлганда – келгуси фойдаланиш учун яроқли бўлган мавжуд қолдиқларнинг қийматини чегирган ҳолда унинг суғурта суммаси миқдориди;
 - 5.3. суғурталанган объект шикастланганда – уни тиклаш харажатлари миқдориди.
6. Тиклаш харажатлари кўйидагиларни ўз ичига олади:
 - 6.1. мол-мулкни тиклаш учун зарур материаллар ва эҳтиёт қисмларга харажатлар. Тиклаш харажатлари тиклаш (таъмирлаш) жараёнида алмаштирилмаган материаллар ва эҳтиёт қисмларнинг эскириш даражасини ҳисобга олган ҳолда аниқланади, хусусан: агар мол-мулкнинг эскириши 30% дан ортиқ бўлса, мол-мулкни тиклаш харажатларидан таъмирлаш жараёнида алмаштирилмаган алоҳида қисмлар (деталлар, элементлар ва ҳ.к.)нинг қолдиқ қиймати чегириб ташланади;
 - 6.2. тиклаш ишлари учун ҳақ тўлаш харажатлари;
 - 6.3. суғурта ҳодисасидан сўнг ҳудудни тозалаш харажатлари, аммо суғурта суммасининг икки фоизидан ортиқ бўлмаган миқдориди.
7. Тиклаш учун харажатларига кўйидагилар кирмайди:
 - 7.1. суғурталанган объектни ўзгартириш ва (ёки) яхшилаш билан боғлиқ харажатлар;
 - 7.2. вақтинчалик (ёрдамчи) таъмирлаш билан боғлиқ харажатлар.
8. Агар Суғурта қилдирувчининг мол-мулки тўлиқ қиймати бўйича суғурталанмаган бўлса, ёки суғурта ҳодисаси юз берган пайтда Шартнома бўйича суғурта суммаси шикастланган мол-мулкнинг суғурта қийматидан кам бўлиб қолса, Суғурталовчи зарарни суғурта суммасининг мол-мулк суғурта (ҳақиқий) қиймати нисбатига мутаносиб равишда, кўйидаги формула бўйича ҳисоблайди:

$$СТ = ((ХЗ * СС) / ХҚ) - Ф, \text{ бу ерда}$$

$$СТ - \text{тўланиши лозим бўлган суғурта товони};$$

$$СС - \text{Полис бўйича суғурта суммаси};$$

$$ХҚ - \text{мол-мулкнинг ҳақиқий қиймати};$$

$$ХЗ - \text{қопланаётган зарарнинг ҳақиқий миқдори};$$

$$Ф - \text{франшиза (ўрнатилмаган тақдирда 0 га тенг)}.$$
 Бунда суғурта суғурта суммаларининг мол-мулк суғурта қиймати билан мувофиқлиги ҳар бир суғурта қилинган объект бўйича алоҳида аниқланади.
9. Барча суғурта ҳодисалари бўйича суғурта товони (таъминоти) Шартномада белгиланган суғурта суммасидан ортиқ бўлиши мумкин эмас. Суғурта товони (таъминоти) тўланганидан сўнг тегишли суғурта объекти бўйича суғурта суммаси тўланган суғурта товони миқдорига камайтирилади. Суғурта қилдирувчи суғурта мукофотининг тегишли қисмини қайта тўлаб, суғурта суммасини тўлиқ ҳажмда тиклаши мумкин. Агар Шартномага суғурта суммасининг миқдорлари қисмида ўзгартиришлар киритилган бўлса, Суғурталовчи охириги ўзгартиришни ҳисобга олган ҳолда зарарни қоплашни амалга оширади.
10. Суғурта қилдирувчи (Наф олувчи)нинг мол-мулки ўғирланган (йўқотилган)да ёки тўлиқ конструктив нобуд бўлганда, суғурта

- товони Полисинг амал қилиш даврида мулкнинг эскиришини чегирган ҳолда, мол-мулкнинг суғурта суммаси миқдориди, бироқ суғурта ҳодисаси юз берган вақтдаги суғурта қийматидан ошиб кетмаган миқдорда тўлаб берилади.
11. Тўлиқ конструктив нобуд бўлиш деганда, қайта тиклаш таъмирининг қиймати Суғурта қилдирувчи мулкнинг суғурта қийматининг 80% идан кўпини ташкил қилган ҳолатлар тушунилади. Баъзи бир истисно ҳолатлардагина Суғурталовчининг қарори билан ушбу фоиз пасайтирилиши мумкин.
 12. Суғурталанган мол-мулк тўлиқ нобуд бўлганда топшириш-қабул қилиш далолатномаси тузилади ва Суғурта қилдирувчи мулкнинг қолган қисмларини Суғурталовчи ихтиёрига беради.
 13. Суғурталанган мол-мулк ўғирланган (йўқолган) ёки конструктив жихатдан тўлиқ нобуд бўлган ҳолда суғурта товони тўланганда Суғурта қилдирувчи (Наф олувчи) мол-мулкка бўлган ўз ҳуқуқларидан Суғурталовчининг фойдасига воз кечади (Абандон). Бунинг учун Суғурта қилдирувчи ушбу мол-мулк Суғурталовчига мулк ҳуқуқида ўтганини тасдиқловчи барча зарур ҳужжатларни топшириши шарт.
 14. ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИГИ хавфи бўйича суғурта ҳодисаси юз берган ҳолда суғурта товонини олиш учун Суғурталовчига кўйидаги ҳужжатлар тақдим этилиши лозим:
 - белгиланган шаклдаги ариза;
 - Суғурта қилдирувчи томонидан тасдиқланган суғурта ҳодисаси тўғрисидаги далолатнома;
 - белгиланган шаклда тузилган, суғурта ҳодисасининг юз бериш ҳолатларини тасдиқловчи, юз берган ҳодиса хусусиятига қараб, ваколатли органлар (ИИБ, Ёнғин назорати, ГММ, суд ва ҳ.к.)нинг мансабдор шахс имзоси ва муҳри билан тасдиқланган ҳужжатлар;
 - қўрилган зарар миқдори тўғрисида маълумотлар ифодаланган ҳужжатлар (экспертларнинг хулосалари, суд органларининг қарорлари ва ҳ.к.), шунингдек амалга оширилган харажатларни тасдиқловчи маълумотнома, ҳисобварақа ва бошқа ҳужжатлар;
 - суғурта ҳодисаси юз берган санани тасдиқловчи тиббий ҳужжатлар (касаллик варақаси нусхаси, даволаниш мuddати тўғрисида маълумотнома, ТМЭК хулосаси нусхаси, ўлим тўғрисида гувоҳнома нусхаси);
 - суғурта ҳодисаси сабаблари ва хусусиятини аниқлаш учун зарур бошқа ҳужжатлар;
 - жабрланувчининг мол-мулкига эгалик қилиш ҳуқуқи ва шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар;
 - суғурта суммасини олувчининг шахсини тасдиқловчи ҳужжатлар ва зарур ҳолларда, мерос олиш ҳуқуқини тасдиқловчи ҳужжатлар.
 15. Суғурта ҳодисаси натижасида учинчи шахс вафот этганда, суғурта товони Шартномада белгиланган учинчи шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига зарар етказилиши билан боғлиқ ҳолат бўйича жавобгарлик лимитининг тўлиқ миқдориди тўланади.
 16. Суғурта ҳодисаси натижасида учинчи шахсга ногиронлик белгиланган тақдирда, суғурта товони ҳар бир хавф гуруҳи бўйича Шартномада белгиланган жавобгарлик лимитига нисбатан кўйидаги миқдорларда тўланади: I гуруҳ учун - 80%, II гуруҳ учун - 60%.
 17. Суғурта ҳодисаси натижасида учинчи шахснинг вақтинчалик (10 тақвим кунидан ортиқ мuddатга) меҳнатга лаёқатсизлиги вужудга келган бўлса, суғурта товони меҳнатга лаёқатсизлиқнинг ҳар бир кунини учун, Шартнома бўйича жавобгарлик лимитининг 0,8% миқдориди, аммо 60 тақвим кунидан ортиқ бўлмаган мuddат учун тўланади.
 - Учинчи шахсларнинг ҳаёти ва соғлиғига етказилган зарар ҳодисаси бўйича суғурта таъминотининг аниқ миқдорлари алоҳида суғурта Шартномасида белгиланади.
 18. Суғурта товони (таъминоти)ни тўлаш 15 (ўн беш) банк куни давомида амалга оширилади, ҳукумат кафолати остидаги давлат маблағлари ва кредитлари ҳисобидан қуриладиган объектларни қурилиш хавфларини мажбурий суғурта қилиш бўйича эса, суғурта ҳодисаси факти аниқланганидан, суғурта далолатномаси тузилиб, ушбу факт Суғурта қилдирувчи (Наф олувчи) томонидан тақдим этилган ҳужжатлар билан тасдиқланганидан ва тегишли ҳужжатлар асосида тоvon пули (таъминот) миқдори белгиланганидан сўнг 5 (беш) банк куни давомида амалга оширилади.
 19. Суғурта қилдирувчи томонидан Суғурталовчига нисбатан суғурта товони билан боғлиқ даъволарни билдириш ҳуқуқи амалдаги Ўзбекистон Республикаси қонунчилигида белгиланган даъво мuddатига мувофиқ тугатилади.